

Bezpieczeństwo w kontakcie z innymi

scenariusz lekcji dla uczniów szkół podstawowych klas 1-3

Przegląd

Lekcja ta została zaprojektowana z myślą o uczniach klasy drugiej i trzeciej szkoły podstawowej.

Scenariusz ten koncentruje się na wypracowaniu odpowiednich reakcji na sytuacje stanowiące zagrożenie dla dzieci, czy to w sferze psychologicznej czy też fizycznej. Opiera się na założeniu, że w większości sytuacji ryzykownych dziecko będzie pozostawało samo i że zapewnienie mu ochrony, wymaga nauczenia pewnych podstawowych, automatycznych reakcji na najbardziej typowe scenariusze.

Warto też, aby przed rozpoczęciem lekcji nauczyciel dowiedział się, czy w klasie miały miejsce już jakieś sytuacje związane z niebezpiecznymi kontaktami z innymi ludźmi w Internecie – jeżeli tak, być może warto będzie użyć tego przykładu do ilustrowania tematu lekcji.

Agenda

- Sprawy organizacyjne (3 min.)
- Wprowadzenie (5 min.)
- Film (7 min.)
- Poznawanie obcych przez Internet (7 min.)
- Zagrożenia w kontakcie z obcymi (15 min.)
- Reagowanie na obrażanie (10 min.)

Cele

- Zbudowanie w uczniach świadomości tego, że nieprzemyślane klikanie na wyskakujące okna i linki może doprowadzić do popsucia komputera.
- Wycwiczenie podstawowych strategii reagowania na potencjalnie ryzykowne sytuacje w Internecie.

Przygotowanie

Jedynymi fizycznymi akcesoriami niezbędnymi dzieciom do przeprowadzenia lekcji są przybory do rysowania.

Oprócz tego, upewnij się, że film na temat niebezpiecznych kontaktów z obcymi dobrze się odtwarza, a także czy dźwięk z nagrania jest wystarczająco słyszalny.

Przebieg lekcji

Sprawy organizacyjne (3 min.)

Sprawdzenie obecności.

Inne sprawy organizacyjne.

Wprowadzenie (5 min.)

Spytaj dzieci, kto z nich kiedykolwiek robił coś w Internecie.

Zapytaj uczniów, **kto z nich kiedykolwiek poznał kogoś w cyfrowej rzeczywistości**. Jeżeli jakiś kilkulatek miał już takie doświadczenia, **poproś o opowiedzenie**. Jeśli będzie to możliwe i adekwatne do tematu, wykorzystuj tę historię przez całą lekcję.

Film (7 min.)

Powiedz, że przedstawiś im krótki film właśnie na temat poznawania nowych ludzi w sieci.

Link do filmu: <https://youtu.be/ESdoYG0aBJg>

Włącz film.

Po filmie, spytaj uczniów o wrażenia. Pozwól na kilka minut luźnej rozmowy i przerzucania się komentarzami. Zbierz je na koniec w jeden wniosek: **nawet, jeżeli ktoś jest miły w Internecie, nie znaczy, że możecie mu zaufać**.

Poznanie obcych przez Internet (5 min.)

Spytaj dzieci, **które z nich lubią poznawać nowych ludzi**. Gdy odpowiedzą, zapytaj skąd wiedzą, że nowa osoba jest dobra i je lubi. Posłuchaj przez chwilę odpowiedzi, wyłapuj i doceniaj najciekawsze.

Zapytaj, **czy można poznać kogoś fajnego przez Internet**. Porozmawiaj chwilę z nimi na ten temat .

Zagrożenia w kontakcie z obcymi (15 min.)

Spytaj podopiecznych **co rodzice mówili im na temat rozmawiania z obcymi** – czy wolno rozmawiać z nieznanymi ludźmi, którzy zaczepią je na ulicy. Podyskutuj chwilę na ten temat.

Powiedz, że **bardzo podobne zasady dotyczą rozmów z obcymi w Internecie**. Wprawdzie można chwilę z nieznanym rozmawiać, ale jest kilka rzeczy, których nie

wolno im nigdy mówić. **Zrób z uczestnikami listę** (np. pisząc albo rysując te wnioski na online tablicy) **rzeczy, o których nie powinno się nigdy mówić przez Internet.**

Następnie poproś, żeby na czacie uczniowie napisali (lub powiedzieli słownie) **o czym nie wolno rozmawiać z obcymi przez Internet.** Najważniejsze tematy, zakazane w rozmowie warto wypisać na online tablicy.

Po tym prosimy uczniów o napisanie na czacie (lub powiedzenie słownie) o czym lubią rozmawiać z przyjaciółmi. Po skończeniu wymiany tematów możesz je wypisać na online tablicy i chwilę porozmawiać o tym co stworzyły.

Reagowanie na obrażanie (10 min.)

Ostatnim elementem lekcji jest reagowanie na tzw. „internetowy hejt”– a więc **obrażanie i agresja werbalna ze strony innych użytkowników.**

Na początku spytaj co robią, kiedy ktoś z ich kolegów zachowuje się wobec nich niemiło.

Wyłap z odpowiedzi dzieci reakcję: „**przestaję się z nim bawić**”. Powiedz, że **dokładnie tak samo należy postąpić, jeżeli ktoś je obrazi w Internecie.**

Przełącz uczniom instrukcję w taki sposób, aby brzmiała jednoznacznie: **„Jeżeli ktoś w Internecie będzie Cię obrażał albo będzie niemiły, przestań z nim rozmawiać – nie odpisuj mu, bo go zachęcisz do dalszego znieważania. Zignoruj go.”**

Poproś dzieci, żeby pokazały gestem jak one kogoś ignorują – pozwól na odrobinę zabawy wokół tego tematu.

Na zakończenie przedstaw najważniejszą zasadę bezpieczeństwa: **„Jeżeli zobaczysz w Internecie coś co Cię zaniepokoi albo sprawi, że poczujesz się źle, natychmiast powiedz o tym zaufanej osobie dorosłej”.**

Natomiast jeżeli zostanie Ci trochę czasu i uznasz, że kilkulatkowie są na odpowiednim poziomie warto omówić z nimi także, czym różni się obrażanie kogoś od nie zgadzania się z nim w dyskusji – i że warto dyskutować z kimś, kto ma inne zdanie, ale należy przerwać dyskusję z kto osobą, która nas obraża.

Materiały do przeprowadzenia lekcji

W trakcie rozmowy z uczniami na temat tego, jakich informacji nie należy udzielać obcym osobom w Internecie, warto zadbać aby na liście pojawiły się.

Adres i miejsce przebywania

Jest bardzo ważne, aby dzieci zrozumiały, że nigdy w Internecie nie należy przekazywać obcym informacji o tym, gdzie można je naprawdę spotkać. Podanie takiej informacji tworzy największe – bo fizyczne – zagrożenie bezpieczeństwa dziecka. W przypadku, gdyby dziecko przekazało taką informację komuś obcemu, konieczna jest natychmiastowa reakcja rodziców, włącznie z powiadomieniem policji w przypadku podejrzenia złych zamiarów rozmówcy.

Informacje na temat rodziców

Takie informacje równie niebezpieczne, co podawanie danych adresowych, jest przekazywanie informacji na temat rodziców. Zwłaszcza unikać dzieci powinny informacji na temat zawodu, miejsca pracy czy też posiadanych przez rodziców pieniędzy.

Zdjęcia

Temat wysyłania przez Internet swoich zdjęć stanie się pierwszoplanowy na kolejnych etapach edukacyjnych, ale już dzieci w klasach 1-3 warto uczulić, aby nigdy nikomu nie wysyłały swoich zdjęć. Dotyczy to nie tylko najgorszego przypadku – sytuacji, gdy ktoś poprosi je o zdjęcia bez ubrania – ale nawet normalnych zdjęć. Warto przekazać dzieciom podstawowy powód, dla którego jest to niebezpieczne: w momencie wysłania zdjęcia przestają być anonimowi i bez problemu obce osoby są w stanie je rozpoznać.

Informacje o innych osobach

Dziecko może zostać poproszone o przekazanie informacji na temat innych osób, na przykład kolegów i koleżanek z klasy. Także tutaj należy mocno podkreślić w rozmowie z dziećmi, że w takich rozmowach nigdy nie należy przedstawiać informacji pozwalających na odnalezienie kogoś w prawdziwym świecie.

Umawianie się na spotkania

Innym wariantem zagrożenia z punktu pierwszego jest zaproszenie dziecka na prawdziwe spotkanie. W przypadku dzieci w klasach 1-3 większość rodziców kontroluje jeszcze poruszanie się ich pociech, warto jednak jasno powiedzieć dzieciom, aby nigdy nie umawiały się na spotkania z osobami, które znają tylko z Internetu.

O czym zatem można rozmawiać?

Logiczna odpowiedź brzmiałaby zapewne: o wszystkim innym. Warto jednak zachęcić dzieci do ograniczenia rozmów z obcymi na tematy ich zainteresowań i prowadzenia wyłącznie merytorycznych dyskusji: czy to na temat gier komputerowych, czy innych zainteresowań.

Najważniejsze reakcje na zagrożenia związane z kontaktem z obcymi osobami w Internecie zostały już opisane w scenariuszu, warto je jednak wzmacniać wśród dzieci w każdej sytuacji.

Jeżeli coś Cię zaniepokoi lub sprawi, że poczujesz się źle, powiedz o tym zaufanemu dorosłemu

Jak już wspominaliśmy wcześniej, czołowym punktem odniesienia w okolicznościach zagrożenia powinni być dorośli. Jeżeli sytuacja jest naprawdę niebezpieczna, będą w stanie podjąć odpowiednie kroki zaradcze. O ile natomiast zagrożenie będzie niewielkie, albo wręcz go nie będzie, rodzic może omówić sytuację z dzieckiem i odpowiednio wytłumaczyć mu, co powinno robić.

Skoro ktoś Cię atakuje lub jest niemiły, przerwij rozmowę

Wiele mechanizmów napastowania i agresji w Internecie można rozbroić poprzez przerwanie konwersacji. Zwykłe wyjście z odwiedzanej strony pozwoli młodym użytkownikom uniknąć konieczności mierzenia się z hejtem (internetową agresją i napaściami słownymi). Jest to oczywiście trudne, jeżeli portal, na którym dziecko zostało zaatakowane jest dla niego emocjonalnie ważny – stąd też bardzo duża rola umiejętności związanych np. z usuwaniem i blokowaniem użytkowników. Wątki te omówione są bardziej szczegółowo w scenariuszu na ten temat przeznaczonym dla starszych uczniów szkoły podstawowej. Niemniej, na etapie klas 1-3 najlepszą reakcją, jakiej można nauczyć uczniów jest po prostu przerwanie nieprzyjemnej rozmowy. Odpowiadanie na agresywne komentarze może bowiem jedynie bardziej rozjuszyć agresorów i pozwolić im rozpoznać czułe punkty dziecka.

Nie odpowiadaj na prywatne pytania

Nawet jeżeli rozmowa jest miła i przyjazna dzieci powinny znać listę tematów, o których nie powinny nigdy mówić z obcymi – jest ona przedstawiona we wcześniejszej części scenariusza. Bardzo ważne jest, aby podopieczni rozumieli, że mają prawo nie udzielić odpowiedzi i że takie zachowanie świadczy o nich dobrze.